

Sbírka zákonů a nařízení státu československého.

Částka CXXIX.

Vydána dne 22. listopadu 1919.

Obsah: (Čís. 607.) 607. Nařízení, jímž se provádí zákon o veřejných knihovnách obecních ze dne 22. července 1919, č. 430 Sb. z. a n.

Čís. 607.

Nařízení vlády republiky Československé ze dne 5. listopadu 1919,

jímž se provádí zákon o veřejných knihovnách obecních ze dne 22. července 1919, č. 430 Sb. z. a n.

I. Účel a ráz veřejné knihovny (k § 1 zákona).

Článek 1.

Každá politická obec zřídí a vydrží veřejnou knihovnu, která jest přístupna všem obyvatelům.

Článek 2.

Účelem veřejné knihovny jest doplňovati a prohlubovati vzdělání obyvatelstva četbou naučnou i zábavnou, mající skutečnou hodnotu vnitřní. Každá knihovna obsahuje díla významu všenárodního, aspoň 20% literatury naučné, jakož i díla, která přímo odpovídají zájmům a zaměstnáním obyvatelů místních i okolních.

Článek 3.

Spisy umělecky a obsahově bezcenné, výtvary nemravného rázu (díla pornografická), t. zv. krváky, detektivní a indiánské povídky, které senzáčním způsobem dráždí fantazii čtenářovu, pamflety snižující tendenčně celé stavy nebo vrstvy obyvatelstva, jakož i díla směřující proti trvání a celistvosti státu československého nesmějí býti pojata do veřejných knihoven. Ministerstvo školství a národní osvěty si vyhrazuje uveřejňovati seznam spisů a výtvorů, které nutno vyloučiti z veřejných knihoven.

II. Menšinová knihovna (k § 2).

Článek 4.

Politická obec, kde národnostní menšina čítá aspoň 400 osob nebo kde působí veřejná

škola menšinová, jest povinna zříditi menšině zvláštní veřejnou knihovnu jazyka této menšiny národnostní. Počet menšiny se určuje posledním úředním sčítáním lidu; pokud nebylo úřední sčítání to vykonáno orgány republiky Československé, jest vzítí za základ národnostní klíč vyplývající z posledních voleb obecních.

Článek 5.

Obec je povinna menšinové knihovně poskytnouti samostatnou místnost, je-li v obci škola menšinová. Kde není menšinové školy, ale aspoň 400 příslušníků národnostní menšiny, zřídí se v jednotné veřejné knihovně oddělení, poskytující přiměřenou četbu v jazyku menšiny národnostní a spravované příslušníky této národnosti. Veřejné knihovny neb oddělení národnostních skupin v téže politické obci půjčují však četbu každému příslušníku obce bez rozdílu národnosti.

Článek 6.

Kde národnostní menšina nevyhovuje podmínkám, stanoveným v čl. 4., ale čítá aspoň 10% obyvatelstva politické obce, knihovní rada menšiny:

- a) buď přenese funkci veřejné knihovny na místní spolkovou knihovnu jazyka národnostní menšiny a poskytuje jí podle čl. 26. povinnou kvótu z obecní položky knihovnické;
- b) nebo za stejných podmínek přenese ji na veřejnou knihovnu jazyka národnostní menšiny v sousední obci, pokud není vzdálena více než 4 kilometry;
- c) nebo užije povinné kvoty z obecní položky knihovnické na výpůjčování přenosných knihoven jazyka menšiny.

Článek 7.

Okresní osvětový sbor menšinový může do obcí, vyznačených v čl. 6., půjčovati přenosné knihovny. Každá obec, kde aspoň 50 obyvatelů národnostní menšiny se hlásí o knihovnu přenos-

pou, jest povinna podle čl. 6. c) platiti na ni okres-
nimu sboru osvětovému příslušnou kvotu ze své
položky knihovnické.

Článek 8.

Neopatří-li obec knihovny veřejné, jak zákon
ji ukládá, zřídí ministerstvo školství a národní
osvěty knihovnu na útraty obecní.

III. Místnosti

(k § 3).

Článek 9.

Obec poskytuje všem účelům veřejné knihov-
ny vhodné místnosti, důstojně a účelně upravené,
kde se bezpečně ukládají knihy i jiné předměty.
Žádná část knihovny nesmí býti dána do míst-
nosti, v níž se čepují alkoholické nápoje, ani do
soukromého bytu. Úplně vypravená knihovna
skládá se z půjčovny knih, knihovny příruční a
čítárny časopisů.

Článek 10.

Veřejná knihovna má čtenářům co nejvíce
usnadnit vypůjčování knih. Proto v obcích roz-
lehklých rozmnožuje se počet půjčoven. Skládá-li
se politická obec z několika osad, jest v každé
z nich postupně zřizovati půjčovnu, zvláště
jsou-li přes 3 kilometry od sebe vzdáleny. Ve mě-
stech s více než 40.000 obyvateli jest obec po-
vinna zřizovati v různých částech města půjčovnu
aspoň pro každých 20.000 osob. Pokud obec při-
školené nejsou povinny zříditi knihovny vlastní,
mohou používati veřejné knihovny v sídle školy
a přispívají na ni aspoň 15% ze své roční položky
na knihovny podle čl. 26.

IV. Vnitřní zařízení

(k § 3).

Článek 11.

V obcích do 2000 obyvatelů veřejná knihovna
obsahuje při svém vzniku aspoň 50 vázaných
svazků cenné četby a ročně pořizuje nejméně 10
vázaných svazků dalších. Obec větší jsou povin-
ny rozšiřovati každý rok veřejnou knihovnu
aspoň o takový počet vázaných svazků, který se
rovná 1% počtu všeho obyvatelstva obce, zjiště-
ného posledním úředním sčítáním lidu. V obcích,
kde knihovny nevyhovují těmto podmínkám,
ministerstvo školství a národní osvěty samo vy-
praví veřejnou knihovnu na útraty obcí.

Článek 12.

Při veřejné knihovně upraví se přiměřená
knihovna příruční. Toto příruční oddělení jsou
povinny utvořiti do dvou let po zřízení veřejné
knihovny obce, čítající více než dva tisíce oby-
vatelů. Každá příruční knihovna obsahuje sbírku
zákonů a nařízení Československé republiky a

opatří si do pěti let přiměřený slovník naučný,
vyhovující moderním potřebám. Mimo to zařadí
se do ní podle možnosti díla všeobecně poučná:
slovníky, praktické příručky a učebnice, atlanty,
zákoníky, statistiky, názorné pomůcky, díla tý-
kající se hlavně poměrů místních a krajových,
vůbec tiskopisy často požadované čtenáři a pro-
hlubující vědomosti jejich. Příruční knihovna jest
každému přístupna, pokud možno bez sprostřed-
kování knihovníkova; součástí její se domů ne-
půjčují.

Článek 13.

Kdekoliv to dovoluje zařízení veřejné knihov-
ny, jest umožniti četbu vypůjčených knih a časopisů
v čítárně. Veřejná knihovna opatřuje si zpra-
vidla časopisy a vykládá je čtenářům nejpozději
týden po jejich vydání. Obce jsou povinny
v knihovně určené více než 5000 obyvatelům
čítárnu oddělit od půjčovny do zvláštní místnosti,
ale jen výjimečně do jiné budovy.

Článek 14.

Čítárně jest vyhraditi světlou a prostornou
místnost, přiměřeně zařízenou. Jest jí používati
pro uměleckou výchovu obecního, střídati v ní
výzdobu po způsobu výstavek. V dobu, kdy čte-
náři nejsou vyrušováni, mohou se tu konati před-
nášky, večírky umělecké, lidové besedy, loutko-
vá představení, pohádkové hodinky a jiná shro-
máždění rázu osvětového.

Článek 15.

Podle možnosti veřejná knihovna upraví si
oddělení speciální. Ve městech jest pamatovati na
zvláštní síň pro čítárnu mládeže do 16ti let, spoje-
nou se speciální půjčovnou. Síň tato, zařízením
i výzdobou přizpůsobená svým návštěvníkům,
vykládá četbu zábavnou i poučnou v otevřených
polcích, zřetelně vyznačených a snadno přístup-
ných.

Článek 16.

Při veřejných knihovnách obcí, čítajících
více než 10.000 obyvatelů, jest zříditi oddělení
hudební, k jehož správě může knihovníkovi býti
přidán knihovní radou odborný znalec hudební.
Vzorný seznam hudební vydává ministerstvo
školství a národní osvěty.

V. Přenesená působnost veřejné knihovny

(k § 3).

Článek 17.

Knihovní rada také dozírá na knihovny
v ústavech obecních: sirotčincích, vyučovacích
ústavech, útlulcích, chudobincích, chorobincích,
nemocnicích, tramwayových remízách, stráž-
nicích policejních a hasičských a j. Tyto
knihovny — až na nemocniční — zásobují se čet-
bou pomocí knihovny veřejné. Knihovní rada

(knižovník) může vůbec zdokonalovati správu knihoven v místních veřejných ústavech výchovných, léčebných, ochranných a kárných, souhlasili s tím jejich vydržovatelé. Veřejné knihovny mohou půjčovati těmto ústavům kolekce knih, po případě za úhradu roční, nepřevyšující zpravidla 15% krámské ceny vypůjčených knih. Stejně se doporučuje, aby veřejná knihovna nabídl odbornou kontrolu i pomoc jiným korporacím a společnostem místním, zvláště vojenským knihovnám, knihovnám podniků, kde je zaměstnáno mnoho osob, jako v továrnách, velkoobchodech, velkostatech, železničních, paroplavebních úřadovnách atd. Při vrácení půjčených knih jest opatrně dbáti, aby nebyla přenášena nákaza. Výtisky zřejmě pošpiněné buďtež vyloučeny z oběhu.

VI. Výpůjční podmínky (k § 3).

Článek 18.

Veřejná knihovna jest obecnstvu přístupná v menších obcích aspoň 30 týdnů do roka, v obcích nad 5000 obyvatelů aspoň 40 týdnů v hodiny pevně stanovené, a to:

- a) knihovna pro méně než 2000 obyvatelů aspoň jednou týdně;
- b) pro 2000—5000 obyvatelů aspoň dvakrát týdně;
- c) pro 5000—10.000 obyvatelů aspoň čtyřikrát týdně;
- d) pro více než 10.000 obyvatelů denně.

Čítárna s příruční knihovnou mají býti přístupny co nejčastěji. V knihovnách pro více než 10.000 obyvatelů jsou půjčovny, příruční knihovny i čítárny přístupny značnou část každého dne.

Článek 19.

Hodiny výpůjční je stanoviti tak, aby vyhovovaly většině obyvatelstva a podporovaly oběh knih. Čtenářům jest usnadniti výběr knih volně přístupnými katalogy a znaleckými radami knihovnickými. Veřejné knihovny jsou povinny účinným způsobem uváděti ve známost obecnstva seznámy novinek svých.

Článek 20.

Veřejné knihovny půjčují četbu zpravidla bezplatně. Poplatky výpůjční se vybírají se schválením okresního sboru osvětového jen potud, pokud by se řádnými příspěvky obecními ani jinými podporami potřeba veřejné knihovny hraditi nemohla. Veřejná knihovna jest oprávněna žádati od vypůjčovatelů za legitimace a knihovní tiskopisy peněžitou náhradu, která však nesmí značně převyšovati výrobní ceny jejich. Při každé veřejné knihovně založí se rezervní fond, do něhož se z roční povinné položky obecní ukládají aspoň 2% na ztráty a opravy knih.

Článek 21.

Nevrátí-li čtenář vypůjčených děl v dobu stanovenou řádem knihovním, jest veřejná knihovna oprávněna vymáhati je svými orgány a uložit mu poplatek z prodlení. Nevrátí-li jich vypůjčovatel ani potom, veřejná knihovna použije pomoci soudu nebo politické správy, aby vymáhala svůj majetek nebo náhradu za způsobenou škodu.

Článek 22.

Knihovní rada vypracuje po návrhu knihovníkově zevrubný řád knihovní, který nabude platnosti; je-li schválen:

- a) knihovnám v obcích do 2000 obyvatelů pořadatelským výborem okresního sboru osvětového;
- b) knihovnám obcí s více než 2000 obyvateli instruktorem knihovním.

Nevyřídí-li tyto instance podání do osmi neděl ode dne, kdy došlo do podatelny jejich, knihovní řád lze pokládati za schválený.

VII. Zřízení veřejné knihovny (k § 4).

Článek 23.

Ve všech politických obcích, které čítají více než 400 obyvatelů a kde působí aspoň obecná škola, jest zřídit veřejnou knihovnu pokud možno ihned, nejpozději do 31. prosince roku 1920. Nedosahuje-li taková obec počtu 400 obyvatelů, jest povinna poříditi veřejnou knihovnu do 31. prosince 1921.

Článek 24.

Ostatním obcím se povoluje lhůta vytvořiti vlastní veřejnou knihovnu, a to:

- a) obcím, které čítají aspoň 300 obyvatelů do 31. prosince roku 1924;
- b) obcím menším do 31. prosince 1929.

Článek 25.

Obce, jimžto se povolila lhůta více než jednoho roční, jsou povinny vkládati každoročně do svého rozpočtu položku na veřejnou knihovnu, stanovenou článkem 26. Aspoň 30 procent této položky jest pravidelně věnovati na vypůjčenou knihovnu přenosnou. Ostatní peníze jest ukládati jako zařizovací jistinu budoucí knihovny obecní.

VIII. Náklad na veřejnou knihovnu (k § 5).

Článek 26.

Náklad na zřízení a udržování veřejné knihovny hradí politická obec ze svých řádných příjmů. Položka na veřejnou knihovnu v obecním rozpočtu řídí se potřebou, přihlížejíc k počtu obyva-

telů politické obce. Minimální částka roční pro veřejnou knihovnu je odstupňována takto:

- a) obce, mající nejvýše 5000 obyvatelů, rozpočítají aspoň 50 h na hlavu;
- b) obce, mající 5001—10.000 obyvatelů, rozpočítají aspoň 60 h na hlavu;
- c) obce, mající 10.001—100.000 obyvatelů, rozpočítají aspoň 70 h na hlavu;
- d) obce, mající více než 100.000 obyvatelů, aspoň 80 h na hlavu.

Stupnice tyto budou ministerstvem školství a národní osvěty znovu upravovány nejméně každých 10 let.

Článek 27.

V obcích, kde národnostní menšina čítá aspoň 10% obyvatelstva, nebo zahrnuje aspoň 400 osob, anebo kde působí škola menšinová, jest z celkového rozpočtu knihovního přidělití na četbu jazyka národnostní menšiny částku, odpovídající počtu příslušníků národnostní menšiny, zjištěných posledním úředním sčítáním lidu. Pokud nebylo ještě v republice Československé provedeno úřední sčítání, zjistí se početní síla národnostní menšiny v obci způsobem naznačeným v čl. 4.

Článek 28.

Knihovní rada jest oprávněna doplňovati obecní dotaci knihovni ještě jinými prostředky. Zejména může přijímati dary a subvence (peněžní i knižní) nebo pořádati ve prospěch knihovního fondu podniky rázu lidově výchovného.

IX. Poměr k jiným knihovnám (k § 6).

Článek 29.

Obec (knihovní rada) jest oprávněna vyzvatí místní knihovny, dosud vydržované spolky neb jinými korporacemi a obsahující díla skutečně hodnoty vnitřní, aby splynuly s knihovnou obecní nebo ji zastupovaly za podmínek vzájemně ujednaných. Odeprou-li majitelé těchto knihoven bez závažných důvodů výhověti výzvě obce (knihovní rady), nemají budoucně nároků na podpory z fondů veřejných. Knihoven školních, vojenských, klášterních, ryze vědeckých neb odborných se netýkají tato ustanovení. Veřejná knihovna může však ujednatí také s nimi vypůjčovací vzájemnost za stanovených podmínek.

Článek 30.

Úmluvy obce (knihovní rady) s majiteli jiných knihoven nabývají platnosti, když jsou schváleny:

- a) u obcí do 2000 obyvatelů výborem okresního sboru osvětového;
- b) u obcí s více než 2000 obyvatelů příslušným instruktorem knihovním.

Nevyřídí-li tyto instance podání do 8 neděl ode dne, kdy došlo do podatelny jejich, lze pokládati úmluvu za schválenou.

Článek 31.

Obec (knihovní rada) převezme jinou knihovnu buď bezplatně, nebo za náhradu:

- a) převezme-li ji bezplatně, může poskytnouti dosavadním majitelům jejímu podle velikosti odevzdaného inventáře výhody nejdéle na 10 let, ale tak, aby pravidelná činnost veřejné knihovny a zájem ostatních vypůjčovatelů nebyly podstatně omezovány. Byl-li dar jednotlivcův mimořádně cenný, knihovna vhodným způsobem zajistí trvalou vzpomínku na dárce;
- b) převezme-li obec (knihovní rada) knihovnu za náhradu, mohou býti za zachovalý inventář její požadovány nejvýše dvě třetiny krámské ceny, splatné v nejvýše 10 lhůtách ročních.

Článek 32.

Působí-li v obci před vydáním zákona o veřejných knihovnách obecních knihovna aspoň o 300 svazcích vnitřně hodnotných a nechce-li ji obec ihned převzít ve svůj majetek, může tato knihovna býti pověřena funkcí knihovny obecní nebo její pobočky. Úmluvu takovou lze uzavíratí nejdéle na 10 let.

Článek 33.

Koná-li soukromá knihovna funkce knihovny obecní, dostane každého roku od obce subvenci ve výši závazné položky na veřejnou knihovnu, stanovené v čl. 26. Jakmile součet ročních příspěvků obecních vyrovná se dvěma třetinám inventární ceny knihovny, vykazované před úmluvou s obcí, obec jest oprávněna knihovnu prohlásiti majetkem obecním. Zruší-li obec neprávem předčasně úmluvu se soukromou knihovnou a odejme-li povinné příspěvky, nemůže zpět žádati vyplacených peněz ani předmětů za ně opatřených.

Článek 34.

Zveřejněná knihovna použije roční subvence obecní z větší části na udržování a rozšiřování zásob knihovních. Pokud knihovna nepřešla v držení obce, zůstává všechen inventář vlastnictvím dosavadního majitele jejího.

Článek 35.

Soukromé knihovny zveřejněné podléhají týmž ustanovením o vnitřní správě, jako veřejné knihovny obecní.

X. Knihovní rada

(k § 7 a 8).

Článek 36.

Veřejnou knihovnu obecní nebo knihovnu zveřejněnou řídí knihovní rada, která má:

- a) při knihovnách až pro 2000 obyvatelů 4 členy,
- b) při knihovnách pro 2001—10.000 obyvatelů 6 členů,
- c) při knihovnách pro více než 10.000 obyvatelů 8 členů.

Polovinu těchto členů ustanovuje obecní zastupitelstvo z voličův obecních (tedy i z členů zastupitelstva), k nim přistupuje jednatel místní komise osvětové, a zbytek přiberou tito členové koptací z pravidelných vypůjčovatelů posledního období, t. j. z plnoletých osob, které si za rok právě minulý vypůjčily z veřejné knihovny postupně aspoň 10 svazků. V obcích, kde nebylo dosud veřejné knihovny, jest poprvé vybrati koptované členy knihovní rady z místních pracovníků osvětových. Působí-li v obci několik osvětových sborů městských (osvětových komisí), obecní zastupitelstvo, vyslechnuvši je, rozhodne, který jednatel zasedá v knihovní radě.

Článek 37.

V obcích, které podle čl. 23. a 24. zřídí veřejnou knihovnu do 2, 5 nebo 10 let po vydání zákona, místní komise osvětová prozatímne vykonává funkce knihovní rady, dokud tato není utvořena zároveň se stálou knihovnou.

Článek 38.

Menšinovou knihovnu nebo menšinové oddělení knihovní spravuje zvláštní knihovní rada, složená z příslušníků národnostní menšiny. V knihovní radě národnostní menšiny zasedají nejméně 4 členové, při národnostní menšině více než 2000 příslušníků 6 členů, při menšině více než 10.000 příslušníků 8 členů. Složení menšinové rady knihovní schvaluje se příslušným okresním sborem osvětovým. Každý příslušník národnostní menšiny v obci má právo stěžovati si okresnímu sboru osvětovému do složení knihovní rady, t. j. do kvalifikace a národnostního příslušenství jejich členů.

Článek 39.

Funkce členů knihovní rady jsou neplacené a trvají 2 roky. Po uplynutí této lhůty vylosuje se vždy polovina členů volených i koptovaných, mohou se však státi znovu členy knihovní rady. Ubude-li některý z členů knihovní rady, budiž na zbytek funkčního období ustanoven nový člen stejným způsobem, jakým došlo k obsazení členství nyní uprázdněného.

Článek 40.

Zřídí-li se v obci několik pobočních knihoven nebo půjčoven, knihovní rada ustanoví pro každou důvěrníka, aby ji tlumočil přání čtenářů příslušného okrsku. Důvěrníci tito konají občasně schůze s knihovní radou.

Článek 41.

Jednotlivci a zástupci korporací, které podstatně podporují vzrůst veřejné knihovny, mohou býti přizváni do knihovní rady s hlasem poradním. Obec (knihovní rada) jest povinna přihlížeti při sestavování knihovní rady k zástupcům majitelů knihoven, které podle čl. 31. a 32. organicky přejaly funkci knihovny obecní. Přesahuje-li majetek knihovny, která splynula s obecní knihovnou nebo funkce její přejala, 1000 svazků, obecní zastupitelstvo jmenuje 1—2 zástupce dosavadních majitelů za člena knihovní rady aspoň po dvě funkční období. V knihovní radě obce do 50.000 obyvatelů za každou knihovnu zveřejněnou podle čl. 31.—32., která obsahuje více než 150 svazků cenné četby, zasedá zástupce s hlasem poradním aspoň pro jedno funkční období. Ve městech čítajících více než 50.000 obyvatelů, toto právo poskytně se jen knihovnám nejvýznačnějším.

Článek 42.

Knihovní rada volí ze svých členů předsedu, pokladníka a jednatele. Pokladníkem může se státi jen osoba zmocněná obecním zastupitelstvem. Pokladníkovi podle potřeby vypomáhá odborný úředník obecní při práci jeho. Knihovní rada schází se aspoň jednou za čtvrt roku a usnáší se většinou hlasů. Správní rok je totožný s rokem kalendářním.

Článek 43.

Práva a povinnosti knihovní rady jsou:

- a) aby se schválením obecního zastupitelstva jmenovala knihovníka i síly výpomocné a poukazovala jim odměnu nebo plat podle čl. 48.;
- b) aby vedla finanční správu veřejné knihovny, po případě za pomoci obecního úředníka odborného;
- c) aby rozhodovala po návrhu knihovnickově o nákupu nových knih a vyřazení nevhodných;
- d) aby spolu s knihovníkem ustanovila pravidla pro půjčování knih a používání čítárny a hájila zájmy knihovny vůči vydržovateli i ostatní veřejnosti;
- e) aby o své činnosti podávala ročně písemnou zprávu obecnímu zastupitelstvu a instruktoru doloženou bilancí a podrobnými statistickými výkazy podle formulářů, které stanoví státní úřad statistický ve srovnání s ministerstvem školství a národní osvěty.

Článek 44.

Knihovní rada navrhuje obecnímu zastupitelstvu, jak umístiti knihovnu a čítárnu. Při stavbě nebo přestavbě budovy knihovny obecní přísluší knihovní radě právo vysloviti se o stavebních plánech. Kdyby se při tom nedosáhlo shody, rozhodne v dohodě s ministerstvem veřejných prací ministerstvo školství a národní osvěty, které si vyhrazuje definitivní schválení každé novostavby nebo přestavby budovy knihovny.

XI. Knihovník
(k § 9).

Článek 45.

Agendou veřejné knihovny pověří se zvláštní knihovník (knihovnice). Knihovníkem jest ustanoviti inteligentní osobu znalou literatury a správy knihovnické. Knihovník ani jeho pomocníci nemají býti stíženi chorobou sdělnou nebo vzbuzující ošklivost. V knihovně určené více než 10.000 obyvatelům může býti knihovníkem (knihovnicí) jmenován jen ten, kdo absolvoval aspoň střední školu neb ústav na rovně postavený a vykonal, zpravidla po jednoročním studiu odborném, státní zkoušku knihovnickou. V knihovnách pro 2000 až 10.000 obyvatelů se úřad knihovnický svěří osobám, které dokončivše aspoň měšťanskou školu navštěvovaly přiměřený kurs odborný a vykonal státní zkoušku knihovnickou. O rozsahu odborného vzdělání knihovnického bude vydáno nařízení zvláštní.

Článek 46.

Pro dobu do 1. ledna 1926 může ministerstvo školství a národní osvěty výjimečně zmírniti tyto podmínky dosavadním knihovníkům, vykáželi-li se přiměřenou kvalifikací praktickou a znalostí literatury.

Článek 47.

Knihovníka potvrzuje v úřadě:

- a) pro obce do 2000 obyvatelů předsednictvo okresního sboru osvětového;
- b) pro obce s více než 2000 obyvateli příslušný knihovní instruktor.

Článek 48.

Knihovníkovi budiž za jeho práci stanovena odměna. Tato odměna nemůže mu býti odeprána, přesahuje-li pravidelná činnost jeho v knihovně tři týdenní hodiny aspoň po 30 týdnu ročně.

V knihovně určené více než 5000 obyvatelům nesmí býti odměna nižší než 500 K ročně. V knihovnách určených více než 10.000 obyvatelům, jest knihovník odborným úředníkem obecním s platem náležejícím odborným úředníkům

s právem na řádný postup s ostatními úředníky této kategorie, vyhovuje-li podmínkám zákona o obecních úřednících. Při knihovnách určených 10.000—20.000 obyvatelům, budiž obcím, které z důležitých důvodů prozatím nemohou ustanoviti knihovníka odborným úředníkem, povinnost tato až do 31. prosince 1925 odsunuta svolením ministerstva školství a národní osvěty.

Článek 49.

Knihovník zasedá v knihovní radě s hlasem poradním. Je-li knihovníků obecních více, volí ze sebe zástupce do knihovní rady. Knihovníci jedné obce, jsou-li aspoň tři, tvoří knihovnický sbor. Scházejí se k pravidelným poradám aspoň jednou za čtvrt roku, projednávají věci, týkající se správy knihovnické a předkládají své návrhy nebo posudky knihovní radě prostřednictvím svého zástupce, který je zároveň předsedou knihovnického sboru. V obcích s národnostními menšinami vytvoří se při knihovnickém sboru podle potřeby národnostní sekce, které konají společné schůze o věcech, společných všem knihovnám v obci. Knihovní rada nemůže provésti pronikavých změn administrativních, dokud nevyslechla mínění sboru prostřednictvím jeho zástupce. Při nákupu četby je směřodátný návrh knihovníkův, pokud jde o stránku literární.

XII. Ústřední knihovna
(k § 10).

Článek 50.

V každém kraji (župě) zřídí se na podnět ministerstva školství a národní osvěty dohodou obcí ústřední knihovna v místě, které zúčastněné obce vyberou, zpravidla ve středisku kraje (župy).

Nedosáhne-li se dohody obcí ve lhůtě ministerstvem stanovené, rozhodne ministerstvo vyslechnouc krajský výbor. Úkolem ústřední knihovny jest zapůjčovati obcím (veřejným knihovnám) kolekce četby, jakou by obce samy nemohly opatřiti, zvláště pak dodávati přenosné knihovny obcím, jež vlastní knihovny nemají. Knihovník ústřední knihovny jest zároveň odborným (literárním) rádčem knihovnám obecním.

Článek 51.

Ústřední knihovna půjčuje na dobu nejméně dvou měsíců:

- a) obcím (veřejným knihovnám) s více než 5000 obyvateli díla naučná, nákladné příručky, pokud o ně obecní knihovny požádají;
- b) obcím menším díla všeho druhu na dočasné rozhoštění zásob knihovny místní;
- c) jednotlivcům za podmínek, které stanoví správa ústřední knihovny.

Článek 52.

Ústřední knihovnu řídí osmičlenný ústřední výbor knihovní, v němž zasedá knihovník ústřední knihovny s hlasem poradním. Členové ústředního výboru knihovního jsou z poloviny voleni krajským výborem po návrhu státního instruktora z obecních knihovníků a jiných pracovníků osvětových, zbytek pak kooptuje se ze zástupců obecních rad knihovních v příslušném kraji (župě). Členové ústředního výboru knihovního pro národnostní menšinu musí náležeti národnosti této menšiny. Ústřední knihovní výbor volí ze sebe předsedu, pokladníka a jednatele. Pokladníka jest voliti ze zástupců obecních rad knihovních. Ústřední výbor knihovní schází se nejméně jednou za čtvrt roku a usnáší se nadpoloviční většinou.

Článek 53.

Ústřední knihovna může býti připojena k obecní knihovně města, v němž byla utvořena, a řízena knihovníkem obecním za přiměřenou odměnu. Majetek knihovny jest však oddělití od majetku knihovny místní. Knihovníka ustanovuje po návrhu státního instruktora ústřední výbor knihovní. Samostatný knihovník ústřední knihovny musí míti aspoň stejnou kvalifikaci i plat jako knihovník ve městech s více než 10.000 obyvateli.

Článek 54.

Ústřední výbor knihovní stanoví se schválením ministerstva školství a národní osvěty, kolik každá ze zúčastněných obcí má přispěti na udržování ústřední knihovny. Obce, které pro povolený odklad podle odst. 23. a 24. veřejné knihovny nezřizují, přispívají ročně aspoň 30 procenty za své povinné položky knihovní a nabývají tak práva pravidelně zapůjčovat si přiměřenou knihovnu přenosnou. Ostatní obce čítající až 5000 obyvatelů ročně splácejí ústřední knihovně nejméně 5% svých povinných položek knihovních a jsou oprávněny vyžádati si přenosné knihovny. Obce s více než 10.000 obyvateli odevzdávají ústřední knihovně aspoň 1% svých povinných příspěvků, začez mají nárok vyžadovati si pro své čtenáře přiměřený počet naučných děl všeho druhu.

XIII. Dozor nad veřejnými knihovnami

(k § 11).

Článek 55.

Dozor nad řádnou působností veřejných knihoven obecních a ústředních náleží ministerstvu školství a národní osvěty. Tento dozor vykonávají v obcích do 2000 obyvatelů okrskový dozorcí knihovníčtí, t. j. kvalifikovaní znalci, které po návrhu okresního sboru osvětového jmenuje a funkce zprošťuje ministerstvo školství

a národní osvěty vždy pro okrsek 10—15 obcí. Ukelem jejich jest zjišťovati, zda finanční příspěvky obcí, zařízení veřejných knihoven a čítáren, výběr a oběh četby odpovídá daným předpisům. O svých pozorováních podávají zprávu jednak okresnímu osvětovému sboru, jednak příslušnému instruktory.

Článek 56.

Po stránce technické a administrativní veřejné knihovny obecní i ústřední, především knihovny v obcích čítajících více než 2000 obyvatelů, jsou podřízeny dozoru státních instruktorů knihovních. Instruktoři knihovně navrhuji a uvádějí v praxi novoty technicko-administrativní. Každá veřejná knihovna jest povinna podávati instruktoru do 15. února o činnosti své za uplynulý správní rok zprávu (bilanci a statistická data) na tiskopisech upravených státním úřadem statistickým ve srovnání s ministerstvem školství a národní osvěty. První výroční zprávu jest zaslati instruktoru do 15. února 1921. Instruktoři zpracují pro veřejnost přehlednou zprávu o stavu obecních a ústředních knihoven. Z rozhodnutí okrskového dozorce knihovnického jest se odvolati do 14 dnů příslušnému státnímu instruktoru; z rozhodnutí státního instruktora k ministerstvu školství a národní osvěty.

Článek 57.

Ministerstvo školství a národní osvěty po návrhu státního instruktora může rozpustiti knihovní radu, zříditi zatímní orgán správní, a to zpravidla nejdéle na tři měsíce,

- a) když knihovní rada přes upozornění dozorcího úřadu hrubě zanedbávala své povinnosti, zejména u vedení finančním;
- b) když přes opětovné připomenutí dozorcího úřadu byla do knihovny přijímána díla nepřipustná podle čl. 3., nebo když knihovna nevyhovovala předpisům o zařízení jejím a rozmnožování knih podle čl. 9.—16. a 18.

Článek 58.

Ze stejných důvodů může ministerstvo školství a národní osvěty po návrhu státního instruktora zbaviti členství jednotlivé členy knihovní rady a jmenovati nové její členy, zpravidla nejvýše na tři měsíce, když by se přítomností závažných členů trvale rušila úspěšná činnost knihovní rady.

Článek 59.

Ministerstvo školství a národní osvěty po návrhu státního instruktora může z úřadu odstraniti knihovníka, je-li prokázáno výrokem disciplinární komise, složené analogicky jako pro státní zřizovatele dle § 101 služební pragmatiky, že svou neschopností nebo nedbalostí zavinil

trvalý úpadek veřejné knihovny. Rovněž může býti z úřadu odstraněn knihovník, stížený vážnou chorobou sdělnou nebo vzbuzující odpor.

XIV. Odchyly na Slovensku

(k § 12).

Článek 60.

Zatímní odchyly pro Slovensko budou stanoveny nařízením zvláštním.

XV. Platnost nařízení

(k § 12).

Článek 61.

Nařízení toto nabývá platnosti dnem vyhlášení; provádění ukládá se ministerstvu školství

a národní osvěty ve spojení s ostatními ministerstvy.

Tusar v. r.

Dr. Beneš v. r.

Sonntag v. r.

Habrman v. r.

Dr. Veselý v. r.

Klofáč v. r.

Staněk v. r.

Prášek v. r.

Dr. Šrobár v. r.

Dr. Winter v. r.

Dr. Heidler v. r.

Dr. Franke v. r.

Hampl v. r.

Houdek v. r.